

NATURRESERVAT

Välkommen till Romanäs

Naturreservatet skyddas ett ålderdomligt odlingslandskap och gamla skogar för framtiden. Den omväxlande naturen genomkorsas av strövvänliga stigar som leder till rastplatser vid vattnet och vackra utsiktsplatser. I området finns ett rikt växt- och djurliv, så håll ögon och öron öppna under ditt besök!

Läkande promenader

Reservatets stigar är av varierande längd och karaktär. Romanöleden går genom det böljande odlingslandskapet till rastplatsen på näsets sydligaste spets. Leden anlades 2013 av deltagarna i Tranås kommuns arbetsmarknadsprojekt *Gröna jobb*. Genom skogen i nordväst slingrar flera mindre stigar som passerar två fina utsiktsplatser. Många av stigarna anlades i början av 1900-talet när ett sanatorium för tuberkulossjuka låg på Romanäs. De brantaste stigarna förstärktes då med stenblock som fortfarande går att skönja i terrängen.

Blommande betesmarker

Under vår och försommar smyckas reservatet av blommande träd och buskar. Körsbär, hagtorn och rosenbuskar är en fröjd för ögat och uppskattas av fåglar, bin, humlor och fjärilar för sina blommor och bär. Även på marken är blomsterprakten stor. I den gamla björkhagen sydväst om parkeringen växer typiska ängs- och hagmarksväxter som solvända, jungfrulin, darrgräs och bockrot. Stor och liten blålocka, gökärt, ängs- och åkervädd är vanliga i stora delar av reservatet.

Gamla träd

Gamla ekar och lindar sätter sin prägel på det gamla odlingslandskapet ute på udden. Den äldsta eken är uppemot 300 år. På de grova trädens fårade bark växer sällsynta lavar och svampar.

Romanöledens västra del är tillgänglig för personer med nedsatt syn och rörelseförmåga.

Gamla träd och murken lövved uppskattas också av skalbaggar och andra småkryp. Skogen i nordväst är påverkad av skogsbruk, men i de brantaste delarna har skogen fått stå orörd. Här har spår av den sällsynta raggbocken hittats på multnande tallved.

Rikt fågelliv

I reservatet finns ett rikt fågelliv. Om våren fylls luften av en intensiv småfågelkör och hackspettars rop ljuder mellan träden. Med lite tur möter du den stornäbbade stenknecken vars favoritmat är körsbärskärnor. Om hösten besöks området av nötskrikor i full färd med att samla ekollon inför vintern. Flera olika hackspettar lever i reservatet. Här finns chans att få se både grön göling, mindre hackspett, spillkråka och större hackspett.

Tillgängligt friluftsliv

Romanöledens västra del, fram till rastplatsen vid vindskyddet, är anpassad för personer med nedsatt rörelseförmåga eller synnedsättning. Den största lutningen är 1:12 (cirka 8 procent) och underlaget består av stenmjöl. Leden kantas av ett ledstråk. För dig med synnedsättning finns mer information på en särskild skylt bredvid denna.

Welcome to Romanäs Nature Reserve!
Romanäs Nature Reserve preserves an ancient cultural landscape and old forests for the future. The varied landscape is crisscrossed by walker-friendly paths leading to rest areas by the water and magnificent outlooks. The area has a rich flora and fauna, especially when it comes to birds, herbs and insects. Just outside the reserve is the old sanatorium of Romanäs where people with tuberculosis were treated from 1908 to 1959. Many of the paths in the reserve were established during this period.

You are welcome to walk in the reserve, but please respect the regulations that apply. In the reserve it is forbidden to

- destroy or damage fixed natural objects or fallen or standing dead trees,
- light fires other than in designated fireplaces,
- put up tents other than in designated places,
- ride bicycles,
- rock climb,
- climb nesting trees or in any other way disturb wildlife,
- drive motorised vehicles other than for agricultural or reserve management purposes,
- put up boards, signs, posters, or similar, or make inscriptions,
- dig up, pick or break off shrubs, sprigs, herbs, mosses or lichens, with the exception of berries and edible fungi for own consumption,
- collect insects, mollusks or other animals, or their eggs, chrysalises, or similar,
- use the area for organised competition or training purposes, or similar,
- ride horses on paths and trails within the reserve.

Willkommen im Naturschutzgebiet Romanäs!
Im Naturschutzgebiet Romanäs werden eine altertümliche Kulturlandschaft und alte Wälder für die Zukunft geschützt. Durch das abwechslungsreiche Gebiet verlaufen wanderfreundliche Pfade, die zu Rastplätzen am Wasser und zu fantastischen Aussichtspunkten führen. Das Gebiet verfügt über eine reiche Flora und Fauna; besonders groß ist die Vogel-, Kräuter- und Insektenvielfalt. Direkt an der Grenze des Naturschutzgebietes liegt das ehemalige Sanatorium von Romanäs. Hier wurden in den Jahren 1908 bis 1959 Patienten mit Tuberkulose behandelt. Viele der Pfade im Gebiet wurden damals angelegt.

Sie können gern im Naturschutzgebiet wandern, aber bitte beachten Sie die geltenden Regeln. Im Naturschutzgebiet ist es verboten

- festen Naturobjekte zu zerstören oder liegende oder stehende tote Bäume zu beschädigen,
- außerhalb hierfür vorgesehener Stellen Feuer zu machen,
- außerhalb hierfür vorgesehener Plätze zu zelten,
- Rad zu fahren,
- auf Felsen zu klettern,
- auf Nistbäume zu klettern oder die Tierwelt auf andere Weise zu stören,
- außer im Rahmen der Landwirtschaft oder der Gebietspflege motorisierte Fahrzeuge zu benutzen,
- Tafeln, Schilder, Inschriften, Plakate oder damit vergleichbare Anordnungen anzubringen,
- mit Ausnahme von Beeren und Speisepilzen für den Hausbedarf Sträucher, krautige Pflanzen, Kräuter, Moose oder Flechten auszugraben, zu pflücken oder abzubrechen,
- Insekten, Schnecken oder andere Tiere, deren Eier, Puppen oder Ähnliches einzusammeln,
- das Gebiet zum Zweck organisierter Wettkämpfe, Übungen oder Ähnlichem zu nutzen,
- auf den Pfaden und Wegen des Naturschutzgebietes zu reiten.

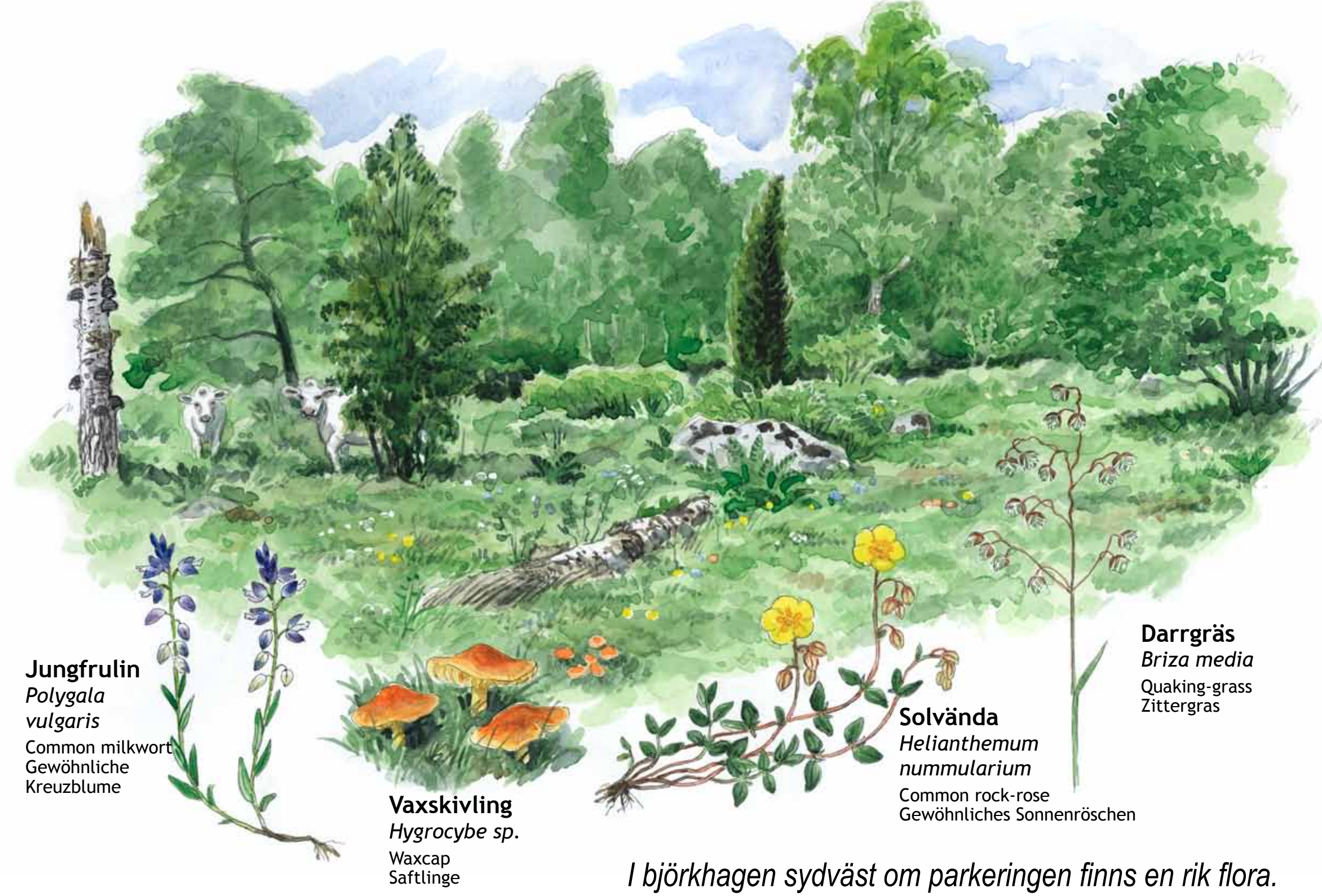
Var rädd om naturen!

I reservatet är det förbjudet att

- förstöra eller skada fasta naturföremål eller liggande och stående döda träd,
- elda på annan än här för avsedd plats,
- tälta på annan än här för avsedd plats,
- cykla,
- klättra i berg,
- klättra i boträd eller på annat sätt störa djurlivet,
- framföra motordrivna fordon annat än för jordbrukets och skötselns behov,
- sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförig anordning,
- gräva upp, plocka eller bryta buskar, ris, örter, mossor eller lavar med undantag av bär och matsvamp för husbehov,
- samlar i insekter, snäckor eller andra djur, deras ägg, puppor eller liknande,
- använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål eller liknande,
- rida på reservatets stigar och leder.

Reservatsfakta

Bildat år: 2001
Storlek: 203 hektar, varav 62 hektar land.
Syfte: Att bevara och sköta de värden som finns knutna till det strandnära odlingslandskapet med tillhörande lövhagar och skogsmarker. Friluftslivets behov ska också värnas.
Förvaltare: Tranås kommun
Mer information: Tranås kommun, Park- och griftgårdsavdelningen, tel: 0140-681 00 och www.tranas.se
Skytten har tagits fram genom medfinansiering från statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt, LONA.

I reservatet finns ett rikt fågelliv med stenknekk, nötskrika, törnskata, kattuggla och flera olika slags hackspettar.

Romanäs sanatorium

Romanäs är mest känt för sitt före detta sanatorium som ligger i en sydslutning strax utanför reservatet. I den stora anläggningen vårdades, under den första halvan av 1900-talet, patienter med tuberkulos – en av dåtidens allvarligaste sjukdomar med mycket hög dödlighet. Platsen i sydslutningen omgiven av tallskog valdes med omsorg. Värme och frisk luft, gärna havsluft eller luft silad genom barrträd, var dåtidens ordination mot tuberkulos. Något botemedel fanns egentligen inte förrän en bra bit in på 1900-talet då sjukdomen kunde bekämpas effektivt med vaccin och antibiotika.

Många av naturreservatets stigar och deras namn härör från sanatorietiden. År 1918 fanns tolv kilometer promenadvägar inom området. Ju friskare patienterna var desto längre sträcka fick de gå – den som klarade den längsta slingan ansågs tillräckligt frisk för att få åka hem.

Romanäs sanatorium byggdes under åren 1906–1907 på initiativ av läraren Julia von Bahr. Byggnaderna ritades av Carl Westman. Sanatoriet hade plats för ett femtiotal patienter – en av de mest kända var poeten och konstnären Harriet Löwenhjelms. De sista tuberkulospatienterna flyttade från Romanäs 1959. Därefter bedrev Göteborgs Stad missbrukarvård i anläggningen fram till 1990-talet då verksamheten lades ner. Idag är sanatoriebyggnaderna privatägda.

Västra utsikten bjuder vackra vyer ut över sjön Sommens vatten. I branterna nedanför växer gammal tallskog där spår av den sällsynta raggbocken hittats.